

Lénárt András: Zsidók az elitben és néprajzi értelemben

Az 1945 előtti zsidó elit megszűnt. Akik a soá után életben maradtak, a háborús kifosztás és a politikai átalakulás következtében elvesztették vagyonukat, amivel megszűnt az elithez tartozás gazdasági alapja. A teljesen átrétegződött társadalomban mind a politikai vezetők között, mind a kulturális élet prominens posztjain találunk zsidó származású funkcionáriusokat, tudósokat vagy művészeket, de ők nem definiálták magukat zsidónak, zsidó elitről meg végképp nem beszélhetünk. A korábbi hitközségi élet romjain az egyházi besorolású Magyar Izraeliták Országos Központja (MIOK) intézte a hitéleti és szociális ügyeket, kezelte a megmaradt ingatlanokat és infrastruktúrát. Az Állami Egyházi Hivatal felügyelete alatt működő szervezet vezetői végrehajtók voltak csupán, érdemi érdekképviselőket nem láttak el. A kommunista ideológiával ütköző vallási-szellemi ellen-elit formálásához többnyire hiányoztak a kvalitásaik. Sokkal inkább politikai bábokként, illetve szatelit/társutas intézményként tekinthetünk rájuk. Ami kissé növelte a MIOK ázsióját, az a nyolcvanas évek kényszerű közeledése az IMF-hez és a nyugati bázisú nemzetközi szervezetekhez, köztük a Zsidó Világkongresszushoz. Néhány évvel később az izraeli diplomáciai kapcsolatok felvétele során a tárgyalásokba szintén bevonták az amúgy kézivezérlés alatt álló inkompetens, de protokoll eseményekre alkalmas szervezetet. Az egész folyamatot segítette a holokausz egységesülő nemzetközi emlékezeti kánonja, ami erősítette a reprezentatív szervezet pozícióját. Előadásomban egy zsidó témájú kulturális esemény kapcsán igyekszem bemutatni a késő-Kádár-korszak zsidóságának különféle pozícióit. Féner Tamás fotográfus 1983. április 19-én nyílt kiállítását Aczél György be akarta tiltani, de értesülve a meghívók kipostázásától, elállt eredeti szándékától. A kiállítás anyagából összeállított ... és beszéld el fiadnak... című kötet több kiadást ért meg.